

חינוך לחיים

פרשת ויקהל

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" - את מי משה הקהיל ??? את הגברים- ברור , כדי להודיע להם את דיני השבת. מוסיף הש"ך שגם את הנשים הקהיל , וגם זה מובן שהרי דינים רבים שייכים במיוחד אליהם כגון דיני בישול או בורר, טוחן או מעבד שאישה נתקלת בהם כמעט בכל שבת . אך אין זה הכל. מוסיף הש"ך ואומר שלא רק את האנשים והנשים הקהיל אלא גם ... את הילדים, את הטף !!! ומדוע ??? מה הם מבינים בהלכות ??? מסביר הש"ך נפלא - אמת, אין הם מבינים אבל יש להביאם כדי "ללמדם מקטנותם לבוא לבית הכנסת, כדי שלא יהיו מיושבי קרנות" וההסבר - לאן ששולחים את הילד כשהוא קטן, לשם הוא הולך כאשר הוא גדל. אם ההורים שולחים את הילד לשחק ברחובות , הרחוב הופך לביתו ואז גדל לנו "נוער הברזלים", אומר משה רבינו שילחו אותם לביהכ"נ - למתמידים, לתהילים, אבות ובנים וכד' וכד' העיקר להרחיקם מהרחוב הריקני.

ועל דרך זה מפרשים את הפס' (ל"ה כ"ט) "הביאו בני ישראל נדבה לה'" שבנ"י הביאו את הנדבה הם לא באו לבד אלא באו עם הילדים שלהם להראות את חביבות המצווה וכך כל אב ואם צריכים לעשות שהולכים לקנות 4 המינים ולאפות מצות וכד' לא ללכת לבד אלא לקחת את הילדים ולשתף אותם בחוויה ובמצווה. וכך זכרנו בילדותי את סבי האהוב ר' יהודה דב גנץ ז"ל לוקח אותנו מידי שנה בשנה לקניית 4 המינים ועוד ומסביר ברכות ובנחת כל שלב ושלב בבדיקה - הטעם הטוב נשאר עד היום...)

ובסייעתא דשמיא מצאתי תוספת מיוחדת להשלמת הרעיון באבות דר' נתן אומר על הפס' "ויכלא העם מהביא" (ל"ז ה) שהכוונה... היא לטף. וההסבר עפ"י בפס' כאן "מרבים העם להביא" שהטף גם הביאו נדבה לבית המקדש, וכל זמן שהקב"ה ראה שהעם עושים את המלאכה, לא השרה את שכינתו. רק כאשר שיתפו את הטף , השרה את שכינתו !! כח הילדים והטף !!! אז בימינו שאין לנו משכן ובית מקדש, יש לנו מקדש מעט- אלו בתי כנסיות (וכן מוסדות החינוך) וצריך לזכור שצריך להיעזר בתרומת הקטנים ולשתף אותם בהווה - כי בלעדיהם הקב"ה לא משרה את שכינתו !!!

התורה מפרטת את שמותיהם של מי שזכו לבנות את המשכן: "בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר ציווה ה' את משה ... ואיתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן" רש"י מלמד אותנו, כי התורה הקד' טרחה לספר לנו על הרקע של בצלאל נצר לשבט יהודה המיוחס ביותר, כדי שנוכל ללמוד מהמשך הפס' אודות "יחוסו" של אהליאב, שהיה בן אחיסמך משבט דן - "שבט ירוד, מבני השפחות" כהגדרת רש"י. הנה, מלמדת אותנו התורה הקד' זה הגיע מהשבט המיוחס ביותר וזה הגיע מהשבט הירוד ביותר, ושניהם זכו להגיע שווה בשווה לדרגה נעלית כל-כך.

על כולנו - הורים ומחנכים - להתייחס לכל ילד ותלמיד כבעל פוטנציאל להיות גדול הדור . גם אם הוא בן למשפחה "פשוטה", ואפי' אם זו "משפחה ירודה, מבני השפחות" כי כולנו בני אברהם, יצחק ויעקב .

כדברי הרמב"ם בהלכות ת"ת "בשלשה כתרים נכתרו ישראל... תורה, כהונה ומלכות... כתר תורה, הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל שנא' "תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב"

הגרש"ז אורעבך הרבה לצטט את הגמ' "היזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה" והסביר שאלו המגיעים עם ייחוס גבוה, לא תמיד רואים את תוצאות ההשקעה בהם. אנחנו כבר יודעים... במי באמת כדאי להשקיע?? בני עניים, אלו שאינם מחזיקים מעצמם, להם יש הייחוס בעצמי הגבוה ביותר.

הוכחה לכך מצאנו ברחל, בתו של כלבא שבוע. ששלחה את ר' עקיבא ושלחה אותו ללמוד תורה. נשאלת השאלה: אם הייתה לה אהבת תורה, למה לא נישאה לאחד מת"ח שבדור? אומנם בסוף נהפך לגדול ביותר אבל מה ראתה מלכתחילה בעקיבא? והתשובה - את הצניעות שלו , את העדינות הקיימת רק בבני עניים לצערנו, לעיתים קרובות מסתיר הייחוס המשפחתי את הייחוס העצמי.

וכידוע הסיפור שהגיע לפתחו של הגרש"ז על תלמיד גמנסיה מרחביה שחשקה נפשו ללמוד ב"קול תורה" אך הוא עדין וביישן מאוד ולא מוכן להבחן, הגרש"ז לא דחה אותו והזמינו רק לשיחה, ותוך כדי שיחה הבין שעדיין לגדולות ונצורות הלא הוא המשיגיח ר' דן סגל. ונחשוב רגע איזה הפסד היה לכלל ישראל אם הגרש"ז היה מתעקש על בחינה רגילה....

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת ויקהל

דו-שיח מרתק מתנהל בין משה לבורא כל עלמין בסוגיות מראות הנשים שמוענקות על-ידיהן למשכן. משה טוען כי אין זה יאה שתכשיטים המיועדים ליצר הרע יוענקו כתרומה למקום קודש. אולם האלוקים משיבו, כי המראות הביאו מאידך למצווה, וממילא אין לחוש לכך. מהו שורשו של דיון ועל מה הוא נסוב? משה רבינו סבור כי המראות – אלו שנועדו לחטא אין מקומם בבית האלוקים. אולם האלוקים משיבו כי הם ניטראליים ואין נחשבים למחטיאים בעצמותם – וכי תלוי רק במה משתמשים בהם. כלומר: ניתן אפוא להשתמש בהם לחטא ולמרי באלוקים אך מאידך גם ניתן לתעל אותם לאפיק רוחני קדוש ונעלה מאין כמוהו. מדהימה הקוטביות השוררת כאן?

הוי-אומר - הרוע איננו שם עצם. הוא רק חידק רעיל שנדבק בו בחפץ. מכאן שתשובת האלוקים למשה איננה רק משוב לשאלה – אלא כי אם עקירת ההנחה שבה. באה היא לומר, כי המראות הם חפץ קלאסי במהותו. רבב לא דבק בשמם העצמותי. מכאן ואילך – ההחלטה נתונה בחפץ האדם המשתמש בהם. הוא ישפוט: לשבט או לחסד. ואותו רעיון שמקשר בין פר' כי תשא שעם ישראל נתבעו להביא לחטא העגל ומביאים מיד!!! והשבוע – מהפך!!! נתבעים להביא למשכן ומיד מביאים עם כל המרץ!!!! אז מה האופי שלהם??? מה התכונות שלהם??

ההסבר פשוט – לכל תלמיד יש תכונות חזקות, אך בהתחלה הם חלולות – פתוחות להצעה. ואין ברירה!!! תפקדינו לדאוג כל הזמן לאנרגיות שיהיה להם על מה להתפרק. אין כזה דבר להרגיע או לדכא את האנרגיה!!! ואם לא תתן לה להתפרק על תרומת המשכן... אל תתפלל שהיא פתאום תצא מכלל שליטה... ותתפרק על העגל... חלילה!!!!

לכל תלמיד יש תכונות ומידות שנראות רעות (כן גם היפרקטביות). אם ההורה-המורה יעשה כל אשר לאל ידו כדי לדכא את מגמת התלמיד המופרע עד כדי גדיעה. צר לי ליידעו – אך לשווא עומל. זאת משום, שתכונה זו שניתחן בה הנער איננה תכונה שלילית בשורשה. אין - זה אלא שהנער לא יודע לכוונה לאפיקים הנכונים שיתרמו לנפשו. עבודתו של המחנך היא דווקא לתת ביטוי לתכונת התסיסה של תלמידו-במקום הנכון.

נכון שיטת הסיכול ודאי יאה למחנך – ההורה השלו הרוצה לשבת תחת גפנו ותאנתו ולראות את עולמו בידו. אך אם מחנך-הורה אידיאלי הוא – כדאי שישנס מותניים ויתחיל לעבוד. אין מה לעשות!!!!

”ויבואו כל איש אשר נשאו לבו”

כותב הרמב”ן ”וטעם אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד או מי שיאמן בהם ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבוא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדוני דובר” רואים בדבריו שהאומנים לא היו מומחים ולא למדו כלל את המלאכה אלא חשו שבטבעם יש את הכישרון ובטחו בכוחם זה.

אומר ר' משה פיינשטיין זצ”ל בכל ילד יש כישרונות מולדים וזה קול שקורא לו ממעל לעסוק בכך. העובדה שהקב”ה חננו וברכו בכישרון הוא צו גיוס וקריאה לדגל. וצריך לעודד את הילד ולתת בו אמון, אפשרות להתנסות, ולטעת בו בטחון עצמי שהוא באמת יכול. אם לא ניתן לילד להתנסות, אף פעם הוא לא יוכל להראות את כוחו ולהצליח. אין למנוע מהילד התמודדות וכמובן יש להגיש עזרה כאשר הוא זקוק לה אך מנגד עצמאות כשמצליח לבדו.

הורים המאפשרים לילדיהם התנסויות ונותנים בהם אמון- מפתחים את הכישרונות של ילדיהם ומגלים שילדיהם מוכשרים ומוצלחים ובעלי בטחון עצמי ומנגד הורים שלא סומכים על ילדיהם, חוסמים אותם!!! מונעים את הצלחתם וכמובן גורמים לחוסר בטחון עצמי.

ידועה האגדה על הילד שביקש מהזקן החכם את הזחל המתפתח לאיטו לפרפר. והסביר לו הזקן שיש להמתין בסבלנות עד שיתעורר הפרפר ויצא במלוא הדרו. אך הזהיר את הילד ”כאשר תראה סימני התעוררות, אין לסייע לפרפר לבקוע את הקליפה העוטפת אותו! תן לו להסתדר והמתן בסבלנות. כעבור זמן שהילד רואה פרפר המנסה להשתחרר מעטיפתו. הפרפר המסכן נאבק ונלחם ללא הצלחה ניכרת נכמרו רחמי הילד ועזר לפרפר לצאת. אך רק התרומם לעוף ומיד נפל ומת וכו' הסביר לו הזקן החכם ”המאבק של הפרפר בפקעת מחזק את שריריו שיאפשרו לו לעוף” ובזה שסייעת לו לא נתת לו את האפשרות להתחזק....

תנו לילדינו – תלמידנו את הכח להתנסות ולהראות לנו כמה הם מוכשרים ומוצלחים!!!

לע”נ אבי מורי ר' חיים ב”ר ישעיהו ז”ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com